

ODNOS PROCESIRANJA IDENTITETA I FACIJALNE EKSPRESIJE U DUGOROČNOJ MEMORIJI

VESNA BARZUT

LABORATORIJA ZA EKSPERIMENTALNU PSIHLOGIJU, BEOGRAD

Brzo i tačno procesiranje lica i facijalne ekspresije emocija ključno je za uspešnu socijalnu interakciju i komunikaciju. Jedno od otvorenih pitanja je odnos ovih dvaju procesa. Da li je procesiranje identiteta i facijalne ekspresije međusobno nezavisno ili je u nekoj vrsti interakcije? Ovim istraživanjem ispitivali smo odnos procesiranja identiteta i facijalne ekspresije kod ljudi bez neuroloških ili vizuelnih oštećenja modifikujući i unapređujući metodologiju prethodnih istraživanja. Najpre smo sproveli dve pilot studije. Prvom pilot studijom želeli smo da proverimo da li se emocije koje se tradicionalno smatraju bazičnim zaista mogu međusobno razlikovati. Na osnovu ove pilot studije odabrali smo stimulse i ekspresije za ostale eksperimente. Drugom pilot studijom želeli smo da detaljnije ispitamo vizuelnu sličnost između različitih facijalnih ekspresija emocija. Ukoliko je neka ekspresija dinstinkitvija onda je očekivano da se lakše prepoznaje. Na kraju sproveli smo eksperimente koji su ispitivali odnos procesiranja identiteta i facijalne ekspresije u dugoročnoj memoriji. Prethodne studije koje su ispitivale odnos procesiranja identiteta i facijalne ekspresije u dugoročnoj memoriji ne daju nedvosmislene nalaze. Neke studije pokazuju bolje pamćenje lica sa ekspresijom sreće, dok druge pokazuju bolje pamćenje lica sa negativnom ekspresijom. Kao potencijalni faktori koji bi mogli da objasne ove nalaze ističu se način učenja (namerno nasuprot slučajnom) i tip zadatka kod slučajnog učenja. Dodatni problem prethodnih studija je korišćenje samo nekih facijalnih ekspresija (ljutnja, sreća i neutralni izraz lica) ili nejasno definisanje ekspresija kao pozitivne i negativne. U istraživanju je učestovalo ukupno 60 studenata psihologije u 4 eksperimentalne situacije. Prva eksperimentalna situacija (1a) ispitivala je uticaj namernog učenja a korišten je zadatak prepoznavanja (eng. old/new task). Ostale tri eksperimentalne situacije bavile su se efektom slučajnog učenja koristeći modifikovan zadatak prepoznavanja, pri čemu je zadatak koji su rešavali tokom faze učenja variran: procena uzrasta (1b), procena pola (1c) i kao novinu smo uveli procenu prijatnosti lica (1d). Test faza je bila ista za sve eksperimentalne situacije i sledila je nakon 24h. Analiza svake pojedinačne eksperimentalne situacije pokazuje da tip zadatka može da utiče na tačnost prepoznavanja lica sa određenom ekspresijom. Ipak, sem u situaciji kada je procena uzrasta ometajući zadatak, primećen je sličan trend. Analiza dobijenih podataka (osim potvrde međusobno zavisnog odnosa procesiranja identiteta i facijalne ekspresije) takođe je pokazala razlike između procesiranja pojedinačnih ekspresija emocija. Ovakav rezultat potvrđuje da je bitno uključiti sve facijalne ekspresije emocija. Različito procesiranje ekspresija koje se u nekim ranijim istraživanjima klasifikovane u istu grupu, npr. negativne ekspresije, pokazuje da nije opravdano generalizovati rezultate i na ekspresije koje nisu jasno ispitivane u istraživanju.